

Yıl/Year: 5, Sayı/Issue: 13, Aralık/December 2024, s. 40-55.

Yayın Geliř Tarihi / Article Arrival Date

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date

Yayın Geliř Tarihi: 11-10-2024

Yayımlanma Tarihi: 31-12-2024

ISSN: 2757-6000

TAKLİT VE GÜNÜMÜZ SANAT YAPITINA BAKMAK: AI WEIWEI, BURÇAK BİNGÖL

Mevlüt ÇEŐME

andasanat@gmail.com

Doç. N. Müge SELÇUK

Eskiřehir Osmangazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Görsel Sanatlar Bölümü
mugeselcuk80@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1696-1810

ÖZET

Taklit, ilk sanat yapıtlarından bugüne sanat üretimlerinde kullanılan bir metot olarak görülmektedir. İlk insanlar doğa gözlemlerini yüzeye aktarırken, yerleşik yaşantı ile birlikte kamusal alanlarda şablonlara dayalı sanat yapıtları izlenir. Çağdaş sanat ise eski çağların uygulamalarından ayrılmış dursa da geçmişten referanslarla ilerleyen bir yapı içinde izlenmektedir. Bugünün sanatını geçmişten ayıran temel unsur modernizmle birlikte kazanılan, sanatçının bilinci ve farkındalığı olmaktadır.

Bu araştırma, çağdaş sanatçılar Ai Weiwei ve Burçak Bingöl'ün yapıtları bağlamında taklit konusunu ele almaktadır. Ai Weiwei, geleneksel Çin sanatını çağdaş biçimde kullanarak, kültürel mirasın yıkımını sorgulayan, toplumsal ve politik mesajlar içeren sanat modelleri geliştirmiştir. Burçak Bingöl ise benzer olarak geleneksel biçimleri çağdaş formlara uyarlayarak, sanatının içeriğini güncel-toplumsal bir çerçevede oluşturduğu söylenebilir. Sözü geçen sanatçıların yapıtlarının bu sebeplerle benzer unsurlar taşıdığı dikkat görülmüştür.

Araştırma kapsamında modern dönem ve sonrası eleştirmenlerin değerlendirmeleri, örnek sanat yapıtları aracılığıyla sunulmaktadır. Böylelikle günümüz sanatçılarının sanat üretimlerine dair izledikleri yöntem ortaya konmuştur. Ayrıca çalışma, geleneksel sanat biçimlerinin çağdaş formlara uyarlanması kaygısıyla üretilmiş az sayıda çağdaş sanat yapıtı olması, bu çerçevede bir örneklem geliştirmesi ve taklit temasını ele alması nedeniyle önemli görülmektedir. Araştırma ile sunulan bakış açısı ile yaratıcı süreçlere yansıyan pozitif bir etki varsayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Taklit, Kopya, Özgünlük, Modern Sanat, Sanat

LOOKING AT IMITATION AND CONTEMPORARY ARTWORK: AI WEIWEI, BURÇAK BİNGÖL

ABSTRACT

Imitation is seen as a method used in art production since the first works of art. While the first people transferred their observations of nature to the surface, artworks based on templates are observed in public spaces with settled life. Contemporary art, on the other hand, is observed in a structure that progresses with references from the past, even though it seems to have diverged from the practices of ancient times. The main element that distinguishes today's art from the past is the consciousness and awareness of the artist gained with modernism.

This research addresses the issue of imitation in the context of the works of contemporary artists Ai Weiwei and Burçak Bingöl. Ai Weiwei has developed art models that question the destruction of cultural heritage and contain social and political messages by using traditional Chinese art in a contemporary way. Similarly, Burçak Bingöl adapts traditional forms to contemporary forms and creates the content of her art within a contemporary-social framework. For these reasons, it has been observed that the works of the aforementioned artists have similar elements.

Within the scope of the research, the evaluations of modern and post-modern critics are presented through sample artworks. In this way, the method followed by today's artists regarding their artistic production is revealed. In addition, the study is considered important as there are few contemporary artworks produced with the concern of adapting traditional art forms to contemporary forms, developing a sample within this framework and dealing with the theme of imitation. With the perspective presented in the research, a positive effect on creative processes is assumed.

Keywords: Imitation, Copy, Originality, Modern Art, Art

GİRİŞ

Bugünün sanat yapıtını çözümllemek ve anlamak, batı modernleşmesinin getirdiği topyekûn toplumsal değişimi de kavramayı gerektirir. Bilindiği gibi Yunan ve Roma mirası üzerine orta çağ gibi yüzyıllara yayılan duraklama dönemi, devrimle ivme kazanmış ve endüstriyel keşifler öncelikle batı toplumları, sonrasında ise tüm dünya halklarının yaşam ve düşünme modellerini dönüşüme zorunlu kılmıştır.

Modernizm geçmişten kopuşu tanımlamaktadır ve bu ayrışma kaçınılmaz olarak gerçekleşmiştir. Batı toplumunun geçirdiği yüzlerce yıllık dönüşümün önemli bir aşaması olarak modernlik, sanatı her yönüyle yeniden kurgulayan birey ve teknolojiye işaret etmektedir. Devrimin etkisiyle toplumun sarsılan yapısı, bilimsel ve teknolojik ilerlemeler ve sürekli var olan savaş tehditleri, batı modernizminin ve sanat anlayışının en temel unsurlarından olmaktadır. Örneğin, bu dönemde fotoğrafın sanatta yeni bir unsur olarak doğması diğer yandan endüstriyel araç-gereçlerin sanatın yapıtının kendisi olabilmesi, sanatın ne ve nasıl olması gerektiği sorularını her daim canlı tutacak bir alana yerleştirmiştir. Bu gibi nedenlerle modernizm ve sonrası dönemlerde sanatçıların, sanat yapıtlarını her yönüyle tartışmaya açmaktan korkmadıkları, dahası sanatı kışkırtıcı tartışmaların içine çekmekten de kaçınmadıkları görülür (Bürger, 1985). Bu çerçevede modernizm, geçmişten ve gelenekten farklı bir hayat modelini ve bireyciliği öncelerken, sanat olgusu da sanatçının geliştirdiği yeni biçim ve içeriklerle sürekli müzakere edilecektir. Böylelikle yirminci yüzyıl itibariyle sanat olgusu, kuralları her defasında kendi belirleyen ve bu sayede kendini sorgulatan bir yapı içinde izlenmektedir.

Modernlikle üretim süreçlerinin de şeffaflaştığı ve sanatçıların sadece içerik değil biçimsel olarak da sanat yapıtını yeniden ele aldıkları görülür. Sanat eserini oluşturan kavramın fotoğraf, hazır nesne gibi bir yönüyle sanatçının emeğini dışlayan ya da geri plana alan uygulamalarla ortaya konması, sanatın özgünlük ve yaratıcılık anlayışının sorgulanmasına neden olduğu gibi, izleyicinin esere yaklaşımını da değiştirmektedir. Bu durum, sanatın tanımının ne olduğu tartışmasına özgünlük problemini de eklemiştir.

İnsan canlısı sosyal bir varlıktır ve her türden beceriyi taklit ederek öğrenir. İlk sanat yapıtları olarak kabul edilen mağara resimleri, doğayı kopyalayan/taklit eden kompozisyonlardan oluşur. Antik dönemde gerçekleştirilmiş ilk kamusal sanat yapıtları ise binlerce yıl taklide dayalı, şablon üzerinden ilerleme prensipleri ile üretilmiştir. Klasik dönemde ise atölye de ustasını taklit ederek sanatın dilini keşfetmeye çalışan ve kuralların dışına çıkamayan sanatçı adayları vardır. Ancak sözü edildiği üzere modern dönemlerle beraber sanat tekraren yapı bozuma uğramış ve uğramaktadır (Gombrich, (2013).

Araştırma kapsamında günümüz sanatçılarından Burçak Bingöl ve Ai Weiwei, öncelikle yetiştikleri sosyolojik koşulların benzerliği diğer yandan ele aldıkları temalar, kullandıkları materyaller ve ifade biçimleri gibi benzeşen başlıca özellikler nedeni ile konu bağlamında ele alınmıştır.

Taklit Üzerine Tarihsel Değerlendirme

Geçmiş, bugüne doğru çok küçük adımlarla ilerliyor (Shiner, 2010, s.44).

Sanat tarihinde 18. yüzyıla kadar süren, genellikle tekrara dayalı ve belirli amaçlara hizmet eden geleneksel sanat anlayışı, 20. yüzyıl ile birlikte önemli bir dönüşüm yaşamıştır. Bu dönemde sanat, bireysel ifade, deneysel yaklaşımlar ve toplumsal eleştiri gibi unsurlara odaklanarak daha özgür ve yenilikçi bir hale gelmiştir. Bu değişim, sanatın evriminde önemli bir dönüm noktası olarak düşünülebilir. Böylelikle sanatın, estetik bir nesne olmaktan çıkıp, düşünsel bir ifade aracına dönüşümü gözlemlenir.

Taklit ve tekrara dayalı eski sanat sisteminin parçalanması sonrasında sanat yapıtının her yönüyle yeniden kurgulandığı görülmektedir. Kavramsal kaygılar bir yana biçimsel değişimlerde belirgindir (Bordo, 2014).

Sanatçı, özgür gereksinimlerle kurguladığı sanat yapıtını ortaya koyarken, yaşadığı toplumun sosyal şartlarından beslenerek özümlediği gerçekliği yansıtır. Bu bağlamda yapıt, toplumsal değerlerle iç içe ve ustalık gerektiren sürecin sonucu olarak karşımıza çıkar (Dinçeli, 2017). Ancak sanatçının yaratma evresi ve izleyicinin eseri algılaması, tarih boyunca çok sayıda düşünürün ele almış olduğu felsefi bir zeminde ilerlemiştir.

Sanat felsefesi, sanatın doğası, anlamı, değeri ve işlevi gibi konuları ele alan bir disiplindir. Bu alan, sanat eserlerinin yaratımı, izlenmesi ve değerlendirilmesi süreçlerini

inceler. Sanat nedir? Sanat eseri nedir? Sanatın amacı ve gerekliliği nelerdir? gibi soruların merkeze alınarak, sanatın hem bireysel hem de toplumsal boyutlarını anlamaya yönelik derinlemesine tartışmaları içermektedir. Eser-nesne yaratımını (sanat yapıtı) irdeleyen bu yaklaşımların öncelikle taklit üzerinden bir bakış geliştirdikleri görülmektedir. Sanatçının dünyasının taklit sayesinde yansıtılabildiği düşünülür. Buna göre sanatçı, hayal gücü ve yaratıcılığıyla doğadan aldığı unsurları birleştirerek mükemmele ulaşmalıdır (Bingöl, 2011).

Taklit mevcut bir nesnenin, modelin veya bir tarzı izleyerek, benzerini oluşturma biçimidir ve orijinalin belirli özelliklerini kopyalama veya yeniden oluşturma süreci olarak da ifade edilmektedir. Diğer yandan, sanatın taklit ve kopya ile ilişkisi hakkında farklı görüşler tespit edilmiştir. Öncelikle ilk akla gelen, Antik dönem düşünürlerinden Platon'un felsefesinde taklit, gerçekliğin yüzeysel bir yansıması olarak görülür ve eleştirilir. Aristoteles ise insanın çocukluktan itibaren mimetik faaliyetlerle meşgul olmaya yönelik doğal bir eğilimi olduğunu ve öğrenme-yaratma süreçlerinde taklidin temel bir rol oynadığını vurgulamaktadır (Savaşer, 2023).

Taklit ve yaratım sanatın her döneminde düşünürlerin ele aldığı ve değerlendirmeler sundukları bir tema olmuştur. Örneğin klasik dönemin önemli ustalarından Nicolas Poussin, sanatın yeni oluşunun, daha önce görülmemiş konulardan değil, iyi ve yeni bir düzenlemeden kaynaklandığını ifade etmiştir. 16. yüzyıl düşünürlerinden Louis Racine iyi taklidin sürekli geliştirilen bir icat olduğunu, 18. yüzyıl etkin ressamlarından Joshua Reynolds, dehanın taklitten doğduğunu ifade eder. Neoklasik dönem sanatçılarından Ingres ise sanatçılara antik çağları ve dönemin ustalarını incelemeyi/kopyalamayı önermiştir. Ancak 19. yüzyıl etkin ressamlarından John Constable sanatta taklidin sınırlarını birleştirici bir şekilde çizmiştir. Constable; sanatta iki ana tarzın bulunduğunu ortaya koyar. Birincisi başkalarının eserlerini dikkatli bir şekilde taklit ederek eklektik bir sanat üretmek, ikincisi ise doğayı yakından gözlemleyerek özgün bir üslup oluşturmak (Duro, 2014). Eski çağların sanat üretimlerinin tümüyle şablon ya da taklitle dayandığı bilinmektedir. Ancak yenilik ve geçmişin yıkımı olarak bilinen modernizmde, yeni bir çağ açılırken büyük ustaların taklit yönteminden faydalandıkları görülebilir. Konuya örnek, modern resmin usta ismi Van Gogh'un, Japon resim sanatını incelediği ve bazı Japon tahta baskılarını kopyalaması ve başyapıtlarında bu izlerin izlenebilmesi olabilir. Van Gogh, Japon sanatına olan ilgisini kardeşi Theo'ya yazdığı mektuplarda anlatmıştır: "Bunları farkında olmadan yapmaya başladım ve şimdi onlardan öğrenebileceğini görüyorum ve bana bir çeşit rahatlık veriyorlar. Parmaklarımın arasında fırçam kemanın telleri üzerinde gidip gelen yay gibi tamamen benim zevkim için- hareket ediyor." (Şahin, 2015). (Görsel 1-2)

Görsel 1. (Solda) Utagawa Hiroshige, *Sudden Shower over Shin-Ōhashi Bridge and Atak*, 1857, Ahşap Baskı, 37x25 cm., Shizuoka City Tokaido Hiroshige Museum of Art, Japonya / **Görsel 2.** (Sağda) Van Gogh, V. *Bridge in the Rain*, 1887, Tual Üzerine Yağlı Boya, 73.3 x 53.8 cm., Van Gogh Müzesi, Amsterdam, (Vincent Van Gogh Vakfı)

Yeniliği tanımlayan modern dönemden bir diğer sanatçı örneği Picasso olabilir. Picasso, Velázquez'e ait 1656 tarihli başyapıt (Görsel 3) *Las Meninas*'ı kopyalamış (1957) ve yeniden yorumlamıştır. Picasso'nun 76 yaşında ve oldukça ünlenmiş/söz sahibi bir ressam olarak yaptığı çalışması, (Görsel 4) kopyalama ya da taklidin sanatçılar tarafından sürekli denenilen bir yöntem olduğunu bir kez daha ortaya koyan çarpıcı örneklerden olmaktadır.

Görsel 3. Velázquez, *Las Meninas au musee du Prado*, 1887, Tual Üzerine Yağlı Boya, 33,2 × 27,9 cm. J. Paul Getty Müzesi

Görsel 4. Pablo Picasso. *Las Meninas*, 1957, Tual Üzerine Yağlı Boya, 194cm x 260cm., Picasso Museum Barcelona

Bu örnekler dayanağında geçmişten günümüze zanaatkarların/sanatçıların uzmanlaşmasına yönelik her kademede taklit ya da kopya yöntemlerinin sıklıkla kullanıldığı söylenmelidir. Özellikle doğa etütleri, başyapıtlar ve önemli tarihsel ekoller tekraren kopyalanmıştır. Sanatçının süreci, sonu gelmeyen bir araştırma ve keşif olarak içsel dünyasını, toplumsal dinamikleri ve estetik anlayışını sürekli olarak sorgulayıp yeniden şekillendirmesine olanak tanır ve taklit ya da kopya ile gerçekleşen uygulamaların sanatçının uzmanlığını derinleştireceği söylenebilir. Açıkça anlaşıldığı üzere kopyalama ya da taklidin sanatçıların hayat boyu sürdürdüğü görülen öğrenme ve keşif süreçlerinin bir parçası olduğu görülmektedir. Ancak taklit ya da kopyanın sanatçının kendi dilini bulmasının önüne geçmesi, sanatın en önemli unsuru özgünlüğü tehdit edebilecek bir risk oluşturabilir.

Günümüz/çağdaş sanatının öncelikle dönüşüm ve ilerlemenin sanatı olduğu söylenebilir. Bugünün sanatçıları, tüm dünya ile sürekli ve her an iletişim içinde bilgi alan bir konumda izlenmektedir. Bu sebeple sanat yapıtları, günümüz ritmine uyumlu kendiliğinden doğmaktadır ve tüketilmektedir.

Sanatçılar üretim süreçlerinde çeşitli kaynaklardan beslenmektedirler. Sanat yapıtları, sanatçının beslendiği kaynakları içselleştirdiği ve yeniden yorumlayarak izlemeye koyduğu, bireysel deneyim ve duygularla harmanlanmış ifade biçimleri olarak sunulur. Bu etkileşimin, sanatın özgünlüğüne katkı sunarak sanatçının kendi sesini geliştirmesi için gerekli zemini oluşturduğu söylenebilir.

Çağdaş Sanat Yapıtında Benzerlik: Ai Weiwei ve Burçak Bingöl

Ai Weiwei Çinli bir sanatçı olarak, kendi kültürüne ait değerleri, küresel boyutta gözlemlerini, çağdaş dünya dinamikleri ile yorumlamaktadır. Ai Weiwei günümüzde

yapıtları ve eylemleri ile dünya da ses getiren disiplinlerarası, politik ve sosyal konulara odaklanan muhalif bir sanat anlayışını benimsemiştir. Bu yaklaşımıyla insan hakları, özgürlük, adalet gibi evrensel temaları sorgulamakta ve izleyicileri düşünmeye teşvik etmektedir. Onun sanatı, adeta bir eleştiri aracı olarak toplumsal krizlere dikkat çekmektedir. Weiwei, sanatın gücünü toplumsal değişim için bir katalizör olarak değerlendirmektedir. Onun sanatı politik eylemle iç içe geçen disiplinler arası bir yapıdadır. Böylelikle insan hakları ihlalleri, bireysel özgürlükler ile toplumsal adaletsizliklere dikkat çektiği etkili yapıtlar ortaya koyar. Weiwei, üretimlerinde, çağdaş-politik yapıtlarda sıkça görülenin tersine, estetiği elden bırakmaz. Yapıtlarını sözü geçen anlayışla ustaca kurgular ve böylelikle toplumsal değişimi teşvik eden, izleyicinin içsel sorgulamalara giriştiği diğer yandan sanatsal doyuma ulaşabildiği eserlere ulaşabilir (Uslu, 2019, s.188). Bu durum, sanatın estetik boyutu dışında izleyiciyi sorgulamaya yönelten ve böylelikle dönüştürücü etki yaratması beklenen bir güçte olabileceğini düşündürmektedir.

Konu bağlamında, sanatçının işlerini üretme sürecinde taklitten faydalanması dikkat çekmiştir. Ai Weiwei'nin dünyanın prestijli mekânlarında sergilenen popülerleşmiş işlerine bakıldığında, sanatçının Pop Art'ın önemli isimlerinden referansları yapıtlarına taşıdığı kolaylıkla gözlemlenebilir.

Pop Sanat Andy Warhol, Jasper Johns gibi sanatçılarla anılan, 1950'lerde Amerika ve İngiltere'de resmin geleneksel anlatımlarına tepki olarak bağımsız sanatçılar tarafından ortaya konmuş ve etkilerinin bugüne uzandığı görülen muhalif yaklaşımları tanımlamaktadır. Anlatım dili içinde özellikle gündelik kullanım nesnelere/hazır nesnelere dikkat çeker ve dünya otoriterlerinin para odaklı endüstrisini eleştiren bir yapı sunar. Bu sayede bireylerin gündelik nesnelere aracılığıyla nasıl tüketim toplumunun bir parçası haline geldiğini, aynı zamanda bu durumun bireysel özgürlükleri ve toplumsal ilişkileri nasıl etkilediğini sorgularken, daha sürdürülebilir ve anlamlı bir yaşam tarzına geçişin gerekliliğinin vurgulandığı bir perspektif arayışı ile karşılaşılır.

Bu çerçevede Ai Weiwei'nin sanat üretimlerinin erken dönemlerinde, Pop Sanatına dayalı taklit unsurlar gözlemlenebilir. Ai Weiwei'nin, Andy Warhol yapıtlarından referanslarla ortaya koyduğu en önemli ilk yapıtı, Pop Sanat'ın en ikonik eseri *Campbell's Tomato Soap* (1962) (Görsel 5) üzerinden olmaktadır. Yapıtın tüketim kültürü, reklamcılık ve sanat arasındaki ilişkiyi sorgulayan önemli bir çalışma olduğu bilinmektedir. *Campbell's Tomato Soap* yani Campbell's Çorbası, Amerikan tüketim kültürünün bir sembolüdür. Warhol, bu sıradan ürünü sanatın konusu yaparak, sıradanlığın sanatın bir parçası olabileceğini gösterir. Campbell's Tomato Soup, sanatın ticari ürünlerle olan ilişkisini eleştirirken, aynı zamanda tüketim toplumunun doğasını da sorgular. Warhol, bu eserle birlikte izleyicilere, tüketim alışkanlıklarını ve markaların günlük yaşam üzerindeki etkilerini düşünmeyi teşvik eder. Ayrıca, eser, sanatı seçkin bir alandan çıkarır ve sıradanlaştırır. Warhol'un bu yaklaşımı, sanatın demokratikleşmesi ve erişilebilirliği konusundaki tartışmaları da beraberinde getirmiş ve çığır açıcı bir yaklaşım

sunmuştur.

Görsel 5. Andy Warhol, *Campbell's Soup Cans*, 1962, Tuval Üzerine Metalik Emaye Boya ile Akrilik, 50,8x40,6 cm., Museum of Modern Art New York

Görsel 6. Ai weiwei, *Han Jar Overpainted with Coca-Cola Logo*, 1995, Toprak Seramik, üzeri boya, 25x28 cm., The Metropolitan Museum of Art New York

Postmodern dönemle birlikte sıklıkla görülebilen bu durum, sanatçının kurnalsızlıktan beslenerek inisiyatif almasına ve güçlü toplumsal eleştiriler ile politik mesajları sanat aracılığıyla ifade etmesine olanak tanımaktadır. Sanat yapıtı bu sayede izleyiciyi düşünmeye ve mevcut sosyal yapıları sorgulamaya davet eden güçlü birer araç haline gelmiştir.

Bu bağlamda *Campbell's Tomato Soap* (1962) serisinde görülen biçimsel yaklaşım, Ai Weiwei'nin (Görsel 6) *Coca-Cola Vase* (Coca Cola Vazo), üretimlerinde kendini hatırlatır. Ai Weiwei'nin 1990'ların başlarından itibaren tasarladığı antik vazolar, dünyanın her neresinde olursa olsun bulunabilecek Coca-Cola içeceklerinin amblemi/logosunu taşımaktadır. Bu logo 1960'lardan günümüze değin tüketim kültürünün simgesi olarak görülmüştür. Hatta Andy Warhol Coca Cola'yı tüketen zengin ve fakir her Amerikalının aynı tadı aldığını ifade etmiş ve Coca Cola'yı-ironik biçimde-Amerikan demokrasinin bir sembolü olarak tanımlamış ve yüceltmıştır. Ancak Ai Weiwei'nin Amerikan kapitalizmi ve popülerleşmiş kültüre açık bir eleştiri olarak

alınabilecek *Han Jar Overpainted with Coca-Cola Logo* serisinde, kadim Çin'e bir gönderme olarak Han Hanedanlığına ait antik vazoları Coca-Cola logoları ile tasarlayarak sergilemiştir. Geleneksel bir form ile ve bir taraftan seramik objenin kültürel ve tarihsel değerini yok sayarak, Amerikan kültürünü sembolize eden logonun birleştirilme fikri, bir nevi otoriter Çin devlet rejiminin ve 2000 yıllık kadim bir kültürün kapitalist sisteme yenik düştüğünün ifadesi olmaktadır (Başar, 2018). Sanatçıların öncelikle yaşadıkları ve geliştikleri toplum kaynaklarından beslendiği gözlemlenmektedir. Geçmişin mirası ve bugünün küresel sisteminin çelişkisi altında, geleneksel bir toplum olarak modernleşen kadim Çin kültürü, Ai Weiwei'nin sanat anlayışının temelini oluşturmaktadır. Diğer yandan sanat tarihinde kırılma yaratan sanat yapıtları ve onların kurgusundaki sorgulama ve düşünceler sanatçıların takip ettikleri bir yöntem olmaktadır.

Örneğin, Pop Sanat'ın öncüsü Andy Warhol'un, on parçadan oluşan *Endangered Species* (Nesli Tükenmekte Olan Türler) (Görsel 7) isimli renkli serigrafî baskı yerleştirmesi ve Ai Weiwei' nin yüzlerce modüler oyuncak parçası ile oluşturduğu *Zodiac Head* (Zodyak Başları) (Görsel 8) serisi arasında benzer biçimsel yaklaşımlar dikkat çekmiştir. Andy Warhol, nesli tükenen yaban hayvanlarını konu edinirken, Ai Weiwei çalışmasında, kayıp kültürel mirası yeniden gündeme getirmeyi amaçlamıştır. Yapıtı konu olan 18. yüzyılda Qing Hanedanı'na ait Yuanming Yuan'daki orijinal bronz hayvan başlarının tamamı 1860 yılında gerçekleşen bir savaşta Batılı güçler tarafından yağmalanmış ve kaybolmuştur (Fotopoulos, 2015).

Görsel 7. Andy Warhol, *Endangered Species*, 1983, 10 parça serigrafî baskı, her biri 96,5 x 96,5cm., Lenox Müze

Görsel 8. Ai Weiwei, Zodiac Head, 2018, 12 parça hazır nesne-lego, her biri 115 x 115 cm., Sarasota Ringling Müzesi

Sanatçıların, sanatsal yaklaşımları arasındaki benzerlikler, Pablo Picasso'nun, *İyi sanatçılar kopyalar, büyük sanatçılar çalar*, deyişini tekrar düşündürmektedir. Bu söylem, çağdaş Türk seramik ve yerleştirme sanatçısı Burçak Bingöl ve Weiwei'nin yapıtlarında da kendini göstermektedir. Günümüz Türk sanatının uluslararası platformlarda öne çıkan isimlerinden olan Burçak Bingöl ve çağdaşı Ai Weiwei'nin üretimlerin de benzeşen unsurlar dikkat çekmektedir. Bingöl eserlerinde aidiyet, kültürel miras ve kimlik gibi kavramları araştırırken, Doğu ve Batı geleneklerini harmanlayarak soyut ve temsil arasında gidip gelen psikolojik manzaralar yaratır. Bingöl sanatında, çağdaş üretimlerin hazır nesne ve emeği dışlayan tavrına ters, tıpkı Ai Weiwei gibi geleneksel malzemelerin yeniden biçimlendirildiği disiplinler arası üretimler görülmektedir (Zümrüt, 2022). Burçak yapıtlarında- Ai Weiwei'de olduğu gibi- kültürel ve yerel biçimsel formları kullanır. Ai Weiwei çok disiplinli sanatının güçlü bir parçası olarak seramiği kullanırken, Burçak Bingöl yerleştirmeleri ile seramik sanatının sınırlarını zorlamaktadır.

Burçak Bingöl'ün, müzelerin ilk hali olarak kabul edilen, bir tür koleksiyonerliği tanımlayan modernleşen ve endüstrileşen Avrupa'nın uygulaması, (Görsel 9) Nadireler Kabinesi'nde sınıflandırılmayan ilginç nesnelere bir araya getirildiği bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Sanatçı, izleyiciyi sahte bahçelerin sarmış olduğu, izleyenin izlenene dönüştüğü ve dönüşüm hızının öngörülemediği tekinsiz bir sahnenin içine davet etmektedir (Bingöl, 2011, Nadireler Kabinesi).

Görsel 9. Burçak Bingöl, *Nadireler Kabinesi*, 2011, Fotoğraf, Zilberman Galeri.

Seramik, desen ve video gibi malzemelerin kullanıldığı yerleştirme, *Ai Weiwei'nin Dropping a Han Dynasty Urn* (Han Hanedanlığı Dönemine Ait Vazoyu Düşürmek), (Görsel 10) isimli fotoğraf serisi ile açıkça benzer.

Görsel 10. Ai Weiwei, *Dropping a Han Dynasty Urn*, 1995, Lambda Baskısı, 180 x 162 cm., Mori Sanat Müzesi

Ai Weiwei'nin çalışması anti-politik eserlerinin öncüsü niteliğindedir. Bu performansa dayalı fotoğraf serisinde Weiwei, eski bir Han Dönemi vazosunu parçalayarak, komünist Çin hükümetinin dünya ekonomisindeki konumuna ve kültür mirasını yok etme geleneğini eleştirir. Eser, daha önce hiçbir çağdaş Çin sanatçısı tarafından sergilenmemiş bir ifade özgürlüğü söylemi oluşturarak, izleyicileri mevcut sosyal-politik durumları ve kültürel-tarihsel geçmişlerini sorgulamaya davet etmektedir. Ayrıca Weiwei, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurucusu Mao Zedong'un yıkım olmadan yaratılış olmaz deyişine ironik bir gönderme kurgulamıştır (Uslu, 2021).

Sanatçılar benzer sanatsal biçimler kullanarak farklı söylemler geliştirebilmektedir. Ai Weiwei ve Burçak Bingöl'ün yakın ve hatta aynı düzenlemeler üzerinden farklı kavramları tartışmaya açtıkları gözlemlenmiştir.

Surveillance Camera (Güvenlik Kamerası), (Görsel 11) Ai Weiwei'nin, Çin hükümetinin kendisini yirmi dört saat gözetlemek amacıyla yerleştirdiği kamera düzenini eleştirdiği yapıtıdır. Ai Weiwei defalarca gözetlme alınmış, işkence görmüş ve tecrit altına alınmıştır. Bu sebeple hükümet karşıtı eylemlerini sanat aracılığıyla dile getirmektedir. Sanatçı, yaşam alanına kurduğu kamera düzeneği ile elde ettiği görüntüleri weiweicam.com adresinden günlerce canlı yayınlamıştır. Weiwei, kamera temsilleri kullandığı yapıtında gözetleme teknolojisinin yaygınlaşması ve normalleştirilmesi ile birlikte mahremiyet ihlalinin küresel bir yeni düzen haline geldiğine dikkat çekmektedir. Bu konuda tepkilerden endişe duymadığını, çalışmalarının ve düşüncelerinin sanatsal ifadeler olduğunu ve yaşadığı zaman ve mekânı yansıttığını ifade etmektedir (Baculinao, 2012).

Görsel 11. Ai Weiwei, *Surveillance Camera*, 2010, Mermer, 39,4 x 40,6 x 20,3cm., New York

Tıpkı Ai Weiwei gibi kamera temsilleri ile karşımıza çıkan Burçak Bingöl'ün 15. İstanbul Bienali'nde sergilenen (Görsel 12) *Günebakan Serisi*, güvenlik kameralarını ve bitki desenlerini kullanarak çağımızın gözetleme kültürüne eleştirel bir bakış sunan yapıtlar olmaktadır. Bingöl, seramikten ürettiği güvenlik kameralarını Beyoğlu'ndan topladığı bitki desenleriyle bezemiş ve kameraların asıl işlevlerini yeniden sorgulatan bir düzenleme yapmıştır. Bu eserler, kent yaşamını değil, Beyoğlu'nun kaybolmakta olan bitki örtüsünü kaydetmektedir. Bingöl'ün çalışması, yabancılaşma ve kolektif hafıza temaları üzerinden sıradan objeleri sanatsal olarak işlevsel hale getirir. Bingöl'ün kamerası sadece izleyiciyi değil, aynı zamanda kamusal, toplumsal ve çevresel mekânların hafızasını da takip etmektedir (Nural, 2017).

Görsel 12. Burçak Bingöl, *Günebakan*, 2017, Seramik, 28 x 30 x 40 cm., Zilberman Galerisi

Görüldüğü üzere çağdaş bir sanatçı olarak Burçak Bingöl, tıpkı Ai Weiwei ve diğer usta sanatçıların birçoğunun yaptığı gibi sanatçıları izlemiş yer yer kopyalamış ve böylelikle kendi dilini oluşturmuştur. Sanatta taklit-kopya, üretim sürecinde esasen kullanılan temel bir yöntem olmasına karşın, hala tartışma götürür bir yanı bulunmaktadır. Ancak insanlık yaşıyla beraber süregelen ve bugün sanat olarak tanımlanan üretimlerin 18. yüzyıla kadar taklit ve belirlenmiş kurallar üzerinden yapıldığını akılda tutmakta fayda bulunmaktadır. Bu durum, sanatın temelinde tekrar, gözlem, taklit gibi temel referansların olduğunu en baştan kabul etmeyi gerektirecek bir husus olmaktadır. Ancak bugünün sanat yapıtları 19. yüzyıla beraber gelişen değişim-dönüşüm içinde kendine edindiği yeni konum ile yeni tanımlamalar yapmayı gerektirir. Sanatçının imzası ile karakterize, kendi doğruları üzerine inşa ettiği böylelikle cisimleşen sanat yapıtları, kaynaklarını her yerden alabilen bir konumda izlenmektedir.

SONUÇ

Sanat ve zanaat geçtiğimiz yüzyılda sanatçı imzasına ve insiyatifine dayalı olarak ayrılmıştır. Ancak eski dünyanın sanatsal uygulama ve yöntemleri bugünün sanatçıları için yine de geçerli olabilmektedir. Taklit ya da kopyalamanın sanatın özünden gelen bir yaklaşım ve sanat yapıtının doğuşunun kaçınılmaz ilk adımı olabileceği görülmektedir. Sanatçıların geçmişin gelenekleri ve ustalıklarını uygulayarak öğrenmeleri, kendi özgün ifadelerini geliştirmelerine olanak tanıyan temel bir basamak olmaktadır. Bu sürecin, hem bireysel yaratıcılığı besleyen hem de sanatın kendi döngüsüne katkıda bulunan tarihsel bir ardışıklık sağladığı değerlendirilmektedir.

Çalışma tarihsel süreç içerisinde, kopyanın sanatsal üretim ve eğitimde ki önemi, tarihin ilk günlerinden günümüze, modern zamanlara kadar olan bir yelpazede ele alınmıştır. Araştırma neticesinde, taklidin sanat deneyimlerinde sadece bir öğrenme aracı olarak değil, aynı zamanda yaratıcı sürecin önemli bir parçası olarak işlev gördüğünü ifade etmek mümkündür.

20. yüzyıldan itibaren modern ve çağdaş sanatta taklit kavramının geçirdiği dönüşüm, özellikle dikkat çekicidir. Sanatçılar, taklidi artık sadece bir teknik beceri geliştirme aracı olarak değil, yeni anlamlar yaratmak ve toplumsal eleştiri yapmak için kullanmaya başlamışlardır. Bu bağlamda, Pablo Picasso'nun "İyi sanatçılar kopyalar,

büyük sanatçılar çalar" sözü, devamlı hatırımızda gelen, sanatsal üretimde esinlenme ve özgünlük arasındaki zor ilişkiyi vurgulayan bir deyiş olmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen sanatçılar Ai Weiwei ve Burçak Bingöl'ün çalışmaları, geleneksel yapıların ve kültürel aktarımın çağdaş sanatta nasıl yeniden ifade edilebileceğini göstermektedir. Bu sanatçıların eserleri, taklit ve kopya kavramlarını kullanarak güncel toplumsal ve politik meseleleri ele alma biçimleriyle dikkat çekmektedir. Özellikle, sanatçıların kültürel değerleri sanatlarına konu etmeleri, geleneksel sanatları çağdaş bağlamda yeniden değerlendirmeleri ve toplumsal konuları ifade aracı olarak kullanmaları, çağdaş sanatta taklidin, zenginleştirici bir unsur olarak ele alınmasını sağlayabilir. Çağdaş sanatın, toplumsal ve politik meseleleri ele alma biçimi ve izleyiciyi aktif düşünmeye teşvik etme potansiyeli, sanatın sadece estetik bir olgu olmaktan çıkıp, toplumsal değişimin katalizörü haline geldiğini göstermektedir. Bu bağlamda, taklit ve kopya kavramları, eleştirel düşünce ve yeni anlamlar yaratmak için güçlü araçlar haline gelmiştir.

Son olarak günümüz yapay zekâ teknolojilerinin çalışma prensiplerinin de mevcut örnekler üzerinden kodlar yazmaya dayalı, bir nevi taklit unsuruna dayalı olduğu söylemek gerekir. Bu durum sanatın teknoloji ve kültür paralelinde gösterdiği sürekli değişim-dönüşümü ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- BACULİNAO, E. (2012). "Ai Weiwei Turns Camera on Himself, Citing Global Problem". *NBC News*. <http://www.nbcnews.com/news/world/ai-weiwei-turns-camera-himself-citing-global-problem-flna652524>, Erişim tarihi: 29.07.2024.
- BAŞAR, S. (2018). "Çağdaş Sanatta Eleştirel Bir Dil Olarak Demir ve Seramik Sanatındaki Yansımaları". *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (41), 154-165.
- BİNGÖL, B. (2011). "Cabinet of Curiosities". *Burcak Bingol*. <https://www.burcakbingol.com/cabinet-of-curiosities>, Erişim tarihi: 21.07.2024.
- BİNGÖL, B. (2011). "Sanat Özgürlüğü". *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 105-115.
- BORDO, J. (2014). "Tarih Dersleri: Taklit, İş ve Çağdaş Sanatın Zamansallığı". *Sanat Tarihi*, 37(4), 806-825.
- BÜRGER, P. (1985). "Theory of The Avant-Garde and the Theory of Modernism". *New Literary History*, 16(3), 513-527.
- DİNÇELİ, D. (2017). "Sanat ve Tasarım Etiği". *İdil Dergisi*, 6(30), 585-611.
- DURO, P. (2014). "Neden Taklit ve Neden Küresel?". *Sanat Tarihi*, 37(4), 606-627.
- FOTOPOULOS, A. (2015). "Çin'deki Zodyak Destanını Anlamak: Dünya Kültür Mirası, Ulusal Aşağılanma ve Gelişen Anlatılar". *Sage Publications*, 41(6), 603-630.
- GOMBRICH, E. H. (2013). *Sanatın öyküsü* (B. Cömert, Çev.). Ankara: Remzi Kitabevi.

- NURAL, Y. (2017). "4 Soruda 15. İstanbul Bienali: Burçak Bingöl". *Bant Mag.* <https://bantmag.com/4-soruda-15-istanbul-bienali-burcak-bingol>, Erişim tarihi: 10.07.2024.
- SAVAŞER, I. (2023 Şubat 03). "Aristoteles ve Platon'da Mimesis". *Ek Dergi.* <https://www.ekdergi.com/aristoteles-ve-platonda-mimesis>, Erişim tarihi: 08.09.2024.
- SHİNER, L. (2010). *Sanatın İcadı* (4. Basım). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- ŞAHİN, H. (2015). "Japonizmin Empresyonist Sanat Akımı Üzerine Etkileri". *İdil Dergisi*, 4(18), 81-109.
- TETİKÇİ, İ. (2017). "Resim Sanatında Kopyalama, Taklit ve Esinlenme". *İdil Dergisi*, 6(36), 1-20.
- USLU, M. (2019). "Ai Weiwei'nin Hayatı ve Sanatı" [Yaylanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- ZÜMRÜT, Y. (2022). "Çağdaş Seramik Alanında İnsan ve Doğa Süreçli Bir İfade: Çiçek Teması". *Sosyal Zihniyet ve Araştırmacı Düşünürler Dergisi*, 8(60), 1023-1047.

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Görsel 1. Utagawa Hiroshige, "Sudden Shower over Shin-Ōhashi Bridge and Atake", 1857. <https://artsandculture.google.com/asset/one-hundred-famous-views-of-edo-%E2%80%9Csudden-shower-over-shin-ohashi-bridge-and-atake%E2%80%9D/QAFL1JRk6OKiNQ?hl=tr>, Erişim tarihi: 08.09.2024.
- Görsel 2. Vincent Van Gogh, "Bridge in the Rain", 1887. <https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0114V1962>, Erişim tarihi: 08.09.2024.
- Görsel 3. Diego Velazquez, "Las Meninas", 1887. <https://www.getty.edu/art/collection/object/104G90>, Erişim tarihi: 08.09.2024.
- Görsel 4. Pablo Picasso, "Las Meninas", 1957. <https://museupicassobcn.cat/en/collection/artwork/las-meninas-9>, Erişim tarihi: 08.09.2024.
- Görsel 5. Andy Warhol, "Endangered Species", 1983. https://www.plazzart.com/es_ES/compra/arte-contemporaneo/despues-de-andy-warhol-despues-especies-en-peligro-de-extincion-10-serigrafias-en-color-531839 <https://www.artsy.net/artwork/ai-weiwei-han-jar-overpainted-with-coca-cola-logo>, Erişim tarihi: 09.07.2024.
- Görsel 6. Ai Weiwei, "Zodiac Head", 2018. <https://aura-asia-art-project.com/en/exhibitions/year-of-the-rat-by-ai-weiwei-tang-contemporary-art-bangkok/>, Erişim tarihi: 08.07.2024.
- Görsel 7. Andy Warhol, "Campbell's Soup Cans", 1962. <https://www.moma.org/collection/works/79809>, Erişim tarihi: 08.09.2024.
- Görsel 8. Ai weiwei, "Han Jar Overpainted with Coca-Cola Logo", 1995. <https://www.siegelgale.com/the-future-of-branding-vuca-in-the-middle-east/>, Erişim tarihi: 08.09.2024.

- Görsel 9. Burçak Bingöl, "Nadireler Kabinesi", 2011.
<https://www.zilbermangallery.com/nadireler-kabinesi-e68-tr.htm>, Erişim tarihi: 08.09.2024.
- Görsel 10. Ai Weiwei, "Dropping a Han Dynasty Urn", 1995.
<https://www.mori.art.museum/en/collection/2490/index.html>, Erişim tarihi: 10.09.2024.
- Görsel 11. Ai Weiwei, "Surveillance Camera", 2010.
<https://www.nbcnews.com/news/world/ai-weiwei-turns-camera-himself-citing-global-problem-flna652524>, Erişim tarihi: 12.09.2024.
- Görsel 12. Görsel 12. Burçak Bingöl, "Günebakan", 2017. <https://bantmag.com/4-soruda-15-istanbul-bienali-burcak-bingol/>, Erişim tarihi: 09.09.2024.